

Inovarea socială în furnizarea serviciilor: parteneri și abordări noi

Rezumat

Introducere

Acest raport prezintă constatările unui proiect de cercetare care analizează implicarea noilor parteneri – în special a partenerilor sociali, a societății civile și a persoanelor aflate în situații vulnerabile – în inovarea socială. În scopul cercetării, „inovarea socială” este definită ca un cumul de idei noi (produse, servicii și modele) care rezolvă simultan probleme majore ale societății, satisfac necesitățile sociale și creează relații sociale noi între grupurile vizate. Inovarea socială poate implica aspecte precum noii participanți la procesul decizional, serviciile care afectează situația socială a grupurilor țintă specifice (furnizate comercial sau nu) și schimbările intervenite în sistemele de asistență socială. Este o parte a dezvoltării culturale și transformării societății.

Cercetarea a fost realizată la nivelul UE – vizând în special rolul Fondului Social European (FSE) în inovarea socială – și în șase state membre: Austria, Bulgaria, Irlanda, Italia, Polonia și Suedia. Aceasta a examinat cultura inovării și a parteneriatului social în fiecare țară și a analizat în ce măsură politicile de la nivel național au fost rezultatul politicii UE. Cercetarea cuprinde și trei studii de caz desfășurate în Irlanda, Slovenia și Suedia, prezentând inițiative în a căror elaborare și punere în aplicare au fost implicați partenerii sociali sau persoanele aflate în situații vulnerabile.

Obiectivul acestui studiu este de a ghida, printr-o abordare bazată pe elemente concrete, dezbaterile politice pe marginea inovării sociale și de a contribui la o mai bună înțelegere a proceselor eficiente și durabile. Studiul urmărește, de asemenea, analizarea modului în care inovarea socială poate fi susținută cel mai eficient în diferite faze: de la inițierea programului la furnizarea constantă de servicii de bună calitate și până la identificarea de bune practici.

Contextul politic

Dificultățile sociale și economice ale secolului al XXI-lea necesită o nouă abordare a analizei și aplicării inovării în general și a inovării sociale în special. Inovarea socială este tot mai mult considerată un mijloc de compensare a ineficienței atât a statului, cât și a economiei de a face față nu numai privațiunii, ci și problemelor mai mari, precum societățile în curs de îmbătrânire și schimbările climatice. Nu orice nou mijloc de soluționare a problemelor sociale reprezintă însă o inovare socială: așa cum invențiile tehnice sunt considerate inovații abia în momentul în care devin vandabile, tot așa inovarea socială trebuie să asigure utilizatorilor săi un beneficiu durabil.

În prezent, inovarea socială ocupă un loc central în agenda politică a Uniunii Europene. Strategia de creștere Europa 2020 include trimiteri explicite la inovarea socială. Două dintre inițiativele cele mai importante ale acesteia sunt „Platforma europeană de combatere a sărăciei și a excluziunii sociale” și „O Uniune a inovării”.

Inovarea socială este considerată tot mai mult ca un instrument care ajută la realizarea obiectivelor principale stabilite de Comisia Europeană în Comunicarea sa referitoare la pachetul privind investițiile sociale, intitulată „Către investiții sociale pentru promovarea creșterii și coeziunii”.

Principalele constatări ale programelor de la nivel național

Implicarea partenerilor sociali și a organizațiilor neguvernamentale (ONG-urilor) în conceperea și aplicarea inovării sociale variază în cele șase țări studiate, la fel ca și înțelegerea conceptului. Principalele domenii de interes ale analizei au fost programele și inițiativele din triunghiul politic „ocuparea forței de muncă–educație–politică socială”.

Majoritatea programelor și inițiativelor inovatoare din punct de vedere social sunt finanțate de FSE. Acest lucru se poate datora faptului că programele respective se integrează perfect într-o structură comună și sunt monitorizate permanent. Există proiecte inovatoare din punct de vedere social și în afara domeniului de aplicare al FSE, însă acestea nu sunt, de obicei, etichetate drept „inovare socială”.

Partenerii sociali – cu câteva excepții – nu sunt familiarizați cu conceptul de inovare socială. La nivel individual, unii sunt însă implicați în crearea și promovarea de inovații sociale care îmbunătățesc condițiile pentru categoriile marginalizate, de exemplu, persoane aflate în afara pieței muncii.

ONG-urile pun deseori în practică inovații sociale, deși participarea lor la conceperea programelor este mai ales informală, societatea civilă sau sectorul voluntariatului neavând o implicare formală în FSE la nivelul Uniunii Europene.

Cei care activează în sectorul voluntariatului asociază, în general, ideea de inovare socială cu FSE, în special în ceea ce privește lucrul cu grupurile vulnerabile. Cei care reprezintă organizațiile patronale o asociază în principal cu conceptul de „antreprenariat social”.

Constatări ale studiilor de caz și indicatori de politică

Relevanța definiției – Partenerii studiilor de caz nu au pus accentul pe definirea inovării sociale. Inovarea socială ca atare nu a fost factorul motor sau punctul de pornire pentru crearea inițiativei. Acest lucru corespunde constatărilor analizei efectuate în cele șase țări, care sugera că inițiativele cu trimitere directă la inovarea socială pot fi identificate de cele mai multe ori în cadrul FSE. Dată fiind definiția largă a termenului, numeroase proiecte pot fi considerate drept inovare socială.

Răspunsuri la provocări/probleme – O trăsătură comună a proiectelor individuale este faptul că răspund unor dificultăți locale, și nu se încadrează într-o schemă mai amplă. Acest lucru înseamnă că ar putea fi creat un mediu care să faciliteze mai multe asemenea inițiative de jos în sus, soluționând probleme care nu au ajuns încă la factorii de decizie de nivel superior.

Încrederea în persoane – S-a constatat că angajamentul și entuziasmul persoanelor implicate în instituirea și desfășurarea programelor sunt factori decisivi. Această încredere în anumite persoane poate slăbi însă durabilitatea proiectului în cazul schimbării conducerii. Relațiile solide cu alte părți interesate și structuri ar putea oferi acestor persoane sprijinul de care au nevoie, contribuind la crearea unei fundații durabile și asigurând acestor proiecte o durată mai lungă de viață.

Durabilitate – Faptul că fac parte dintr-un cadru mai mare și mai structurat poate asigura proiectelor individuale o durabilitate pe termen lung; totuși, trebuie menținut un echilibru pentru a permite existența flexibilității asociate cu activitățile la scară mică.

Implicarea părților interesate – Datorită implicării diferitelor grupuri, ar trebui să existe o mai bună înțelegere a necesităților beneficiarilor. Această cooperare va permite, de asemenea, ca așteptările ambelor părți să devină mai realiste.

O mai bună evaluare – Deși se solicită din ce în ce mai mult includerea unui set de obiective în cadrul proiectelor, pare să existe o lipsă de concentrare asupra evaluării adecvate a acestui lucru în programele la scară largă. Este necesară intensificarea eforturilor pentru a asigura evaluarea sistematică a acestor inițiative.

Îmbunătățirea finanțării – Multe dintre programe funcționează în regim unic sau pe bază de proiect, deși se încearcă totodată asigurarea unui impact pe termen lung. Asigurarea finanțării ar trebui să urmeze o cale mai previzibilă și mai durabilă. În plus, trebuie explorate noi modalități de obținere a unor finanțări private suplimentare.

Informații suplimentare

Raportul *Inovare socială în furnizarea serviciilor: parteneri și abordări noi* este disponibil la <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1354.htm>

Pentru informații suplimentare, luați legătura cu Anna Ludwinek, director de cercetare, la: alu@eurofound.europa.eu